

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜNDE

YAŞANAN SORUNLARIN ARAŞTIRILARAK ALINMASI

GEREKEN TEDBİRLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA

KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONUNUN

(10/5, 6, 8, 22, 58)

VAN ÇALIŞMA ZİYARETİ TOPLANTISI

TUTANAKLARI

30 Aralık 2023 Cumartesi

- Van Engil Çayı Yerinde İnceleme

30 Aralık 2023 Cumartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.00

BAŞKAN: İsmail Emrah KARAYEL (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Nazım ELMAS (Giresun)

SÖZCÜ: Barış KARADENİZ (Sinop)

KÂTİP: Hilmi DURGUN (Antalya)

(Van/Engil Çayı)

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim; şu an Engil Çay’ındayız, Van Gölü’nden üremek için akıntıya ters bir şekilde yüzen inci kefali, Van balığı arkamda görmüş olduğunuz sazlıklara yapışkan yumurtasını bırakarak orada spermli döllendikten üç gün sonra larvalar çıkıyor. Bu larvalar çıktıktan sonra keseli hâlde bulunuyor, 6’ncı, 7’nci gün civarında da keseden kurtularak beslenmesine başlıyor. Süreç, tamamen nisan ayında başlıyor, ağustos ayına kadar da devam ediyor ama en yoğun olduğu dönem mayıs ve haziran dönemi. Süreler hâlinde o kadar çok balık geliyor ki bazen sudan çok balık görebiliyoruz burada, elle bile yakalanabilecek duruma geliyor.

Balığımız bu süreçte çeşitli zorlukla karşılaşılıyor hem doğal hem de doğal olmayan zorluklar. Doğal zorluklar zaten predatörleri var; kurbağalar, sazanlar; doğal olmayan şeyler zaten katil olarak bizler, insanlar.

Burada balık, üç ay boyunca bütün beslenmesini kesiyor, üreme döneminde hiç beslenmiyor, kendini tamamen üremesine, neslini devam ettirmeye adıyor. Bu süreçte gelip yumurtalarını bırakıyorlar ve buradan gidebildiği tek ve son nokta ileride bir baraj regülatörümüz var, oraya kadar gidebiliyor.

Bizim balığımızın karşılaştığı en büyük problemi kaçak balık avlayanlar. Özellikle şu mansap alanında ürüme döneminde herhangi bir çalışma yapılmaması gerekiyor, saha çalışmaları olsun, kazı çalışmaları olsun ya da tarımsal sulama amaçlı “vahşi sulama yöntemi” dediğimiz bazen motorları bırakıp suyu çekiyorlar, o motorlar yumurtayı çekip götürebiliyor. Bu tarz problemlerle karşılaşabiliyoruz, en büyük problemlerimizden biri bu.

Eğer kurumlar bu üç aylık süre içerisinde ciddi bir koordinasyon, ciddi bir iletişim içerisinde bir çalışma yaparlarsa burada tam anlamıyla üretimimizi sağlayabiliriz. Bizim son iki, üç yıldır en büyük problemimiz kuraklık, suyun azalması, su zaten az, eğer çeşitli yöntemlerle sular daha farklı şekillerde kesildiği zaman tamamen ölümlerle karşılaşabiliyoruz. Bizim buradaki en büyük problemimiz balık yumurtasını bırakıyor, dönüyor ama yumurta orada kalıyor yani yumurtanın dönüşü eylül bile bulabiliyor çünkü yumurtadan üç gün sonra çıkıyor, balık orada on, on beş gün kendi dengesini sağlıyor, yemeye, beslenmeye başlıyor, bu süreç içerisinde tekrar mansaba gidiyor ve işte nasıl orada on, on beş gün orada adaptasyonunu sağlıyorsa bu balık da oraya gidip mansap tekrar bekliyor ve bir buçuk, iki ay yani eylül ayına kadar aksayabiliyor, en büyük su sıkıntısı da bu aylarda başlıyor çünkü bahar aylarında zaten su yüksek geliyor, ağustos aylarında su azalıyor, eğer o aylarda su tamamen bitirilirse o sene üreme tamamen boşa çıkmış oluyor çünkü yumurta dönememiş oluyor.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Bu suyun kirliliği, temizliği kontrol ediliyor mu?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SU MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Düzenli olarak hem İl Sağlık Müdürlüğü hem de İl Tarım
Müdürlükleri, DSİ çalışmalar yapıyorlar. Bazen bazı noktalarda bizim tespit ettiğimiz geçmiş yıllarda
lağım atıkları girişleri oluyordu, onları tespit ediyorduk ve VASKİ’yle onların yerinde çözümünü
sağlamaya çalışıyorduk, zaman zaman yetersizliklerle de karşılaşabiliyoruz, zamanında müdahale
edemiyoruz.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Her balık ne kadar yumurta bırakıyor peki?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU
MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Yaklaşık, 8 bin adet yumurta bırakıyor ama bunun hepsi geri dönüyor
mu? Hayır. Dediğim gibi ilk başta bunun predatörleri var; kurbağalar var yani ciddi anlamda bir doğal
mücadelesi var. Bu süreçte yaklaşık 8 bin yumurtanın bilimsel çalışmalara göre tahmini 500 adeti göle
geri dönüyor.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Peki, bir özel havuz ya da göl gibi bir şey yapılırsa burada, otur bir
yerleşme yapılırsa olmaz mı?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU
MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – İnci kefalinde o çok mümkün değil Sayın Vekilim.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Denediniz mi mesela böyle bir şeyi?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU
MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Daha önce denemeler yapıldı.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Ufak, küçük bir göl gibi bir şey suya...

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU
MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Çoğaltarak tekrardan bırakılması... Bununla ilgili çalışmalar yapıldı,
çok daha randıman alınmadığı için çok fazla...

NAZIM ELMAS (Giresun) – Problem ne, oradaki problem nedir?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU
MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Yani onun bilimsel çalışmalarına bakmak lazım tam olarak çünkü inci
kefali çoğaltılması bir alabalık gibi olmayabiliyor. Onu alıp, sağım yapalım...

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Yani onun da bir doğal dengesi var.

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU
MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Aynen.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Balıklar suyun tersi istikametine gidiyor, düşünün buradan
ta 20 kilometre gidiyor.

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU
MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Sayın Vekilim, bir de şöyle bir durum var...

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Orada bir dengeyi bozarsan bir daha...

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU
MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Mesela inci kefali üremeye çıktığı zaman eğer kendine uygun bir
ortamı, döllenmesi için, üremesini sağlaması için uygun ortamı bulamadığı zaman tekrar geri dönüyor,
yumurta bırakmıyor, balığın bir de öyle bir durumu var. Yumurta bırakmıyor, göle geri dönüyor bu sefer
farklı bir su kaynağı arıyor.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Van Gölü ile burasının arası kaç kilometre?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU
MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Buradan yaklaşık 4-6 kilometre arası.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – En fazla yumurtaladığı yer neresi peki?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Her tarafta var ama burada yoğundur. Burası 5’inci seviye yani bundan önce Zilan Deresi, Deliçay, Bendimahı Çayı...

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Bu süreçte anladığım kadarıyla burada av baskısı, Devlet Su İşleri ya da başka kurumların burada kanal açma çalışmaları, onları bırakarak, kurumlar arası anlaşmayla bir sene sonra 40 bin ton 80 bin ton oluyorsa başarılı bir çalışma olmuştur.

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Sayın Vekilim, Erçek Gölü’nde bizim geçen yıllarda özellikle balık öyle bir şey ki, şöyle bir avuç tatlı su tutsak buraya atlayacak balık, öyle bir durumda yani, balık giriyor.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Erçek Gölü’yle Van Gölü’nün seviyesi aynı mı?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Yani göllerin fiziksel olarak özellikleri aynı, seviyesi biraz daha yüksek, oranın rakımı biraz daha yüksek. Orada da inci kefalı var, 80’li yıllarda aşılınmış.

BARIŞ KARADENİZ (Sinop) – Yumurtlama döneminde burada biraz daha başında beklemeniz lazım.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Koruma altına alınması gerekiyor yani buranın.

EYLEM ERTUĞ ERTUĞRUL (Zonguldak) – Yukarıdaki bir çalışma bile burayı etkiler.

KAYHAN TÜRKMENOĞLU (Van) – Tabii, tabii. Onu Zülküf Bey’le beraber...

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Yani şöyle söyleyeyim: Mesela şu kıyıya su yüksekse yumurtayı bırakıyor, suyun aniden kesilmesi, su azalıyor ya o yumurta açıkta kalıyor, ölüyor ya da suyun aniden bırakılması da aynı şekilde balığı imha ediyor.

Bizim ikinci en büyük problemimiz cezaların caydırıcılığı çok düşük yani burada bir kilo balıkla 5 ton balık yakalayan aynı cezai muameleyi görüyor. Bu da ciddi anlamda... Çünkü biz zaman şununla karşılaştık: Adamı yakalıyoruz, karakola götürüyoruz ceza kesmeye, adam diyor ki: “Şu cezamı bir an önce kesin, balık gidiyor, ben tekrar balığa gideceğim.” Cezalar...

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Şu ne kadar cezalar?

VAN İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRÜ MUHAMMET DEMİR – Şu an 8 bin küsur ile 10 bin küsur arasında değişmektedir.

Sayın Vekilim, zaten dün de sunumunda izah ettim, bunu dile getirdim. Doğa Koruma ve Millî Parklarda olan endemik türlere kesilen cezalar gibi bizim balığımızda endemik olduğu için o türden cezalar kesilirse biraz daha caydırıcı olur.

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) – Özel bir ceza gerekiyor yani.

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Şu an mevsimsel koşullara göre biraz artmış olabilir çünkü kar yağmaları, yağmur yağışları biraz artırmış olabilir.

NAZIM ELMAS (Giresun) – En son kurduğunu gördünüz?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ SU MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Aynen kuruyordu.

Orada bir de hidroelektrik santrali var, onun da biraz olumsuz yanlarını görüyoruz orada çünkü biz o elektrik santralinin ani su kesilmesi, ani bırakması balıkları özellikle üreme döneminde çok ciddi anlamda etkiliyor.

NAZIM ELMAS (Giresun) – Burada balık yakalayanlar hangi yöntemlerle yakalıyorlar?

VAN İL TARIM MÜDÜRLÜĞÜ BALIKÇILIK VE SU ÜRÜNLERİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
SU MÜHENDİSİ AHMET BARIŞ – Burada geleneksel yöntemlerle, serbest, daha çok “serpme” dediğimiz, bir de daha çok uzatma ağıları atıyorlar. Mesela şurada bir ucuna atıyor, öbür ucuna ağı bırakıyor balık ağı yakalanıyor.

BAŞKAN İSMAİL EMRAH KARAYEL – Peki, teşekkür ederiz.

Kapanma Saati: 12.10

